



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windturbines Amsterdam-Noord

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

2 december 2013 / rapportnummer 2502-81



1. Oordeel over het MER

Het stadsdeel Amsterdam-Noord wil bijdragen aan de klimaatdoelstellingen van Amsterdam en Noord-Holland door windturbines in het stadsdeel te plaatsen. De ambitie van Amsterdam Noord is om tussen 20% en 40% van het huishoudelijk elektriciteitsgebruik duurzaam op te wekken. Om de plaatsing van windturbines mogelijk te maken moeten bestemmingsplan(nen) worden aangepast. Als eerste stap wil het stadsdeel het bestemmingsplan Cornelis Douwesterrein II (verder CDW II) herzien om de plaatsing van drie windturbines van 3 MW ruimtelijk mogelijk te maken. Om de besluitvorming te ondersteunen is een milieueffectrapport (MER)¹ opgesteld. De stadsdeelraad heeft de Commissie voor de m.e.r. (hierna de Commissie) gevraagd het MER te toetsen.

Trechtering

Eerder adviseerde de Commissie² om in het MER samenhangende alternatieven voor windturbines in heel Amsterdam-Noord uit te werken, ingepast in een visie op windenergie voor de stad als geheel. Inmiddels is voor heel Amsterdam een structuurvisie wind vastgesteld, waarvoor de plannen voor Amsterdam Noord een invulling aan beogen te geven.³

In hoofdstuk 5 van het MER zijn negen locaties in Amsterdam Noord onderzocht op hun milieueffecten. De analyse is globaal van aard, maar de conclusies zijn aannemelijk. Er zijn geen samenhangende alternatieven van logische combinaties onderzocht zoals voorgesteld door de Commissie². Dit is te begrijpen omdat inmiddels bestuurlijk is gekozen om te starten met windenergie in een beperkt aantal locaties, en uiteindelijk slechts één, CDW II. In hoofdstuk 6 van het MER zijn in samenhang inrichtingsalternatieven uitgewerkt voor de twee aan elkaar grenzende locaties die als meest aantrekkelijk uit de analyse kwamen, namelijk het Cornelis Douwesterrein⁴ en de Noorder-IJplas. Van de in het MER voor deze twee locaties beschreven alternatieven realiseren 'M3' en het Voorkeursalternatief (VKA) de bovenkant van de ambitie in het op te stellen windvermogen van Amsterdam-Noord, de andere alternatieven de onderkant.

Op basis van het MER is bestuurlijk besloten vooralsnog alleen te kiezen voor drie turbines van 3 MW op CDW II (een deel van het Cornelis Douwesterrein). Daarmee wordt de ambitie van Amsterdam Noord niet gerealiseerd. Onduidelijk is wat dit betekent voor de haalbaarheid van die ambities. Gezien het bestuurlijke besluit heeft de Commissie het gehele MER getoetst als een plan-MER⁵ voor het bestemmingsplan CDW II.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie, haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1.

² Zie het R&D-advies van de Commissie op www.commissiemer.nl onder projectnummer 2502.

³ Zie ook het toetsingsadvies van de Commissie hierover op www.commissiemer.nl onder projectnummer 2582.

⁴ Deze locatie omvat het Coentunnelcircuit en het Cornelis-Douwesterrein tot aan de NDSM-werf, CDW II is onderdeel hiervan.

⁵ Het MER maakt onderscheid in een plan- en een projectMER-deel. Het projectMER-deel bevat echter ook essentiële informatie voor de onderbouwing van het bestemmingsplan, namelijk de beschreven alternatieven in H6. De Commissie heeft in dit advies het gehele MER (ook) als plan-MER voor het bestemmingsplan beschouwd.

Bevindingen MER

Het MER is compact en prettig leesbaar. Het MER laat zien dat:

- de opstellingen van windturbines op het Cornelis Douwesterrein en Noorder-IJplas goed passen in de context van het havengebied en in de overkoepelende structuur van de havens langs het Noordzeekanaal;
- visualisaties een goed beeld geven van de nieuwe stadsilhouetten vanuit de historische binnenstad, de overgang stad en landschap en het karakteristieke open landschap ten noorden van de stad.

Oordeel

Uit het MER blijkt dat Cornelis Douwesterrein en Noorder-IJplas de meest geschikte locaties in Amsterdam-Noord zijn. De als eerste te benutten locatie CDW II is daarmee voldoende onderbouwd in het MER. Er is nog geen duidelijkheid over besluitvorming over de locaties buiten CDW II. Ook in de wetenschap dat een eventuele latere keuzes in de nabije omgeving, met name de Noorder-IJplas, goed te combineren zijn met CDW II, is de inrichting van CDW II daarmee vanuit milieuoogpunt niet afhankelijk van nog te maken keuzes elders in Amsterdam-Noord. De Commissie is daarom van oordeel dat in het MER de essentiële milieu-informatie aanwezig is op grond waarvan het stadsdeel kan besluiten over het bestemmingsplan voor deze locatie.

Uit het ontwerpbestemmingsplan, het MER en de zienswijze van de Provincie Noord-Holland blijkt dat op dit moment nieuwe windenergieparken in Amsterdam, en dus ook het windpark op CDW II, strijdig zijn met de provinciale ruimtelijke verordening. De stadsdeelraad en de gemeente Amsterdam geven aan hierover in overleg te zijn met de provincie.

In het volgende hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe over het MER voor het voor-nemen CDW II en dan specifiek op het onderdeel natuur (seizoenstrek). In hoofdstuk 3 doet zij aanbevelingen over aan CDWII grenzende (en in het MER onderzochte) gebieden, waar mogelijk nog milieuwinst te behalen valt, mocht hier te zijner tijd besluitvorming over wind-energie aan de orde zijn. Zij vraagt hierbij aandacht voor nog te beoordelen natuureffecten bij de Noorder-IJplas.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Natuur, seizoenstrek

Ten aanzien van effecten van windturbines op de natuur zijn in de regel vogels en vleermuizen een belangrijk aandachtspunt. Het MER beschrijft de effecten van de seizoenstrek van vogels niet volledig. Op pagina 30 van de bijlage Ecologische beoordeling van de alternatieven voor de locaties Cornelis Douwesterrein en Noorder-IJplas wordt gesteld dat *'...de voorjaars- en najaarstrek [vindt] vooral plaats op relatief grote hoogten en vooral langs noord-zuid georiënteerde landschapslijnen. De rotors van de beoogde windturbines reiken niet tot de vlieghoogte van de meeste vogels. Het is aannemelijk dat groepen vogels de natuurlijke lijnen in het landschap zullen volgen. Het is niet te verwachten dat er sprake is van vliegrou-tes die over het plangebied liggen, omdat de omgeving daarvan veel bebouwing en wegen bevat. Om deze redenen kan worden aangenomen dat de beoogde windturbines geen versto- ring veroorzaken van de seizoenstrek van vogels.'*

De Commissie is het met deze stelling niet eens. In de nacht is in de regel vooral sprake van 'breedfronttrek' waarbij de natuurlijke lijnen in het landschap niet of nauwelijks worden gevolgd.⁶ Wel kunnen trekvogels boven steden hoogte winnen of daar – in mindere mate – om- heen vliegen. In de regel vliegen vogels tijdens de seizoenstrek's nachts hoger en juist op rotorhoogte (ca. 60 – 160 meter bij een 3 MW-turbine). De Commissie verwacht op grond van literatuur⁷ gemiddeld 20–40 vogelslachtoffers per turbine per jaar (waarvan ongeveer 50% seizoenstrek⁶). Op grond van het geringe aantal (3) turbines en de aanname dat een deel van de trekvogels de stedelijke agglomeratie zal mijden, verwacht de Commissie dat het voorne- men CDW II geen afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding.⁸ Wanneer na CDW II alsnog besloten wordt tot plaatsing van turbines in aangrenzende gebieden, inclusief Noorder-IJplas – ook rekening houdend met cumulatie – acht de Commissie een nieuwe be- oordeling van de effecten op trekvogels essentieel voor de besluitvorming.

⁶ Zie voor eerste introductie:1) LWVT/SOVON 2002. Vogeltrek over Nederland 1976–1993. Schuyt & Co, Haarlem en 2) Newton I. 2008. The migration ecology of birds. Academic press.

⁷ Zie bijvoorbeeld:

*Everaert et al. 2002. Windturbines en vogels in Vlaanderen. Voorlopige onderzoeksresultaten en buitenlandse bevindingen. Instituut voor natuurbehoud, Brussel;

*Van der Winden et al. 1999. Deelstudie ornithologie. MER interprovinciaal Windpark Afsluitdijk.

⁸ De Vogelrichtlijn legt de lidstaten de verplichting op alle nodige maatregelen te nemen om de populatie op het gewenste gunstige niveau te houden. Hiermee wordt bedoeld op de gunstige staat van instandhouding, al kent de Vogelrichtlijn dit begrip niet als zodanig. In de praktijk wordt gebruik gemaakt van het criterium van het ORNIS-Comité dat maximaal 1% additionele sterfte toelaatbaar acht, althans betrokken kan worden bij de besluitvorming over een windturbinepark. Er zijn echter aanwijzingen dat een kleinere toename (>0,1%) ook kan leiden tot ongewenste populatieafnames (Hötker et al. 2006. Impacts on biodiversity of exploitation of renewable energy sources. NABU).

3. Aanbevelingen voor vervolgbesluitvorming

3.1 Alternatieven voor ontwikkeling Noorder-IJplas

Wanneer nu de plaatsing van 3 turbines van 3 MW mogelijk wordt gemaakt op het Cornelis Douwesterrein, en daarna mogelijkheden voor windenergie bij Noorder-IJplas ontwikkeld worden, is het denkbaar dan voor een ander alternatief te kiezen dan het VKA uit het MER. Op de Noorder-IJplas zouden in plaats van vier turbines van 3 MW twee turbines van 7,5 MW geplaatst kunnen worden. Dit levert meer geplaatst vermogen op dan in het VKA, scoort beter op landschap, terwijl andere milieueffecten nog te bepalen zijn⁹.

Mogelijk is er ruimte om op de locatie Noorder-IJplas zelfs nog een derde turbine van 7,5 MW te plaatsen, waardoor een nog grotere bijdrage geleverd kan worden aan het behalen van de ambities voor duurzame energie van Amsterdam-Noord.¹⁰

Indien te zijner tijd ook windenergie elders op Cornelis Douwesterrein (buiten CDW II) en rond de Noorder-IJplas mogelijk gemaakt gaat worden, adviseert de Commissie om, gezien de verwachte winst op het gebied van duurzame energie en landschap, het MER aan te vullen met onderzoek naar deze alternatieven.

3.2 Natuur, deellocatie Noorder-IJplas

Ten aanzien van de deellocatie Noorder-IJplas blijkt uit het MER dat wegens externe werking op omliggende Natura 2000-gebieden vooralsnog niet kan worden uitgesloten dat het VKA uit het MER kan conflicteren met de Natuurbeschermingswet 1998. Het gaat daarbij om eventuele effecten op niet-broedvogels.

Het voorliggende bestemmingsplan maakt op de locatie Noorder-IJplas geen windturbines mogelijk. Mochten in een later stadium hier alsnog turbines aan de orde zijn, dan moeten – zoals het MER terecht stelt – de effecten voor Natura 2000-gebieden nog beoordeeld worden. De Commissie verwacht dat een risico kan bestaan voor soorten waarvoor in de omliggende Natura 2000-gebieden een slaappleaatsfunctie is opgenomen in het aanwijzingsbesluit, waarbij de Noorder-IJplas (als slaappleaats) een rol speelt bij de benodigde draagkracht van de regio voor niet-broedvogels. In de verwachting dat het dan vooral om een satellietslaappleaats zal gaan, acht de Commissie dit risico vooralsnog beperkt. Het onderzoek dat dit onderbouwt, is nog niet aanwezig. De Commissie adviseert dit onderzoek – indien de locatie Noorder-IJplas aan de orde is – te zijner tijd uit te laten voeren.

⁹ De grenzen van de beschikbare milieuruimte voor turbines zijn door de uitgewerkte alternatieven al wel zichtbaar.

¹⁰ De onderlinge turbineafstand komt dan op ca 4.5 x de rotordiameter mits er aan de noordzijde voldoende ruimte is nabij de snelweg.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: gemeente Amsterdam, stadsdeelraad Amsterdam-Noord

Bevoegd gezag: gemeente Amsterdam, stadsdeelraad Amsterdam-Noord

Besluit: herziening bestemmingsplan Cornelis Douwesterrein II

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: plaatsing van windturbines in Amsterdam-Noord

Procedurele gegevens:

Ter inzagelegging van de informatie over het voornemen: 5 januari t/m 16 februari 2011

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 22 december 2010

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 22 maart 2011

Kennisgeving MER: 1 oktober 2013

Ter inzage legging MER: 2 oktober t/m 13 november 2013

Aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 30 september 2013

Toetsingsadvies uitgebracht: 2 december 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ir. P. van der Boom

Drs. S.J. Harkema (werkgroepsecretaris)

Dr. M.J.F. van Pelt

Ing. C. Slijpen

Drs. L.H.J. Verheijen (voorzitter)

Ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus

op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Ontwerp–bestemmingsplan Eerste partiële herziening Cornelis Douwesterrein II (Windturbines), gemeente Amsterdam stadsdeel Noord;
- Milieueffectrapportage Windturbines Amsterdam–Noord, Bosch & Van Rijn, april 2013;
- Zoeklocaties windmolens Noordzeekanaalgebied. Beoordeling externe veiligheid, geluid en bouwhoogtebeperkingen LIB, RoyalHaskoningDHV, 14 juni 2013.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Windturbines Amsterdam-Noord

ISBN: 978-90-421-3865-0



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

